

Fyzikální nápadník 1 – sbírka úloh pro základní škola a víceletá gymnázia

Vlasta Karásková; Dana Mandíková; Bohumila Marečková
ZŠ Přešov nad Labem; KDF MFF UK Praha; ZŠ Lysice; vlastikaraskova@seznam.cz;
dana.mandikova@mff.cuni.cz; rasov90@centrum.cz

Proč sbírka úloh začala vznikat?

Většina žáků a studentů píše podle pravidel českého pravopisu pouze v hodinách českého jazyka. Stejně používají poznatky z fyziky. Málokdo hledá fyzikální zákonitosti ve svém okolí a přitom nás fyzika obklopuje všude, kam se podíváme. Z podobných úvah začal vznikat Fyzikální nápadník. Je sbírkou úloh, námětů na provádění pokusů, pozorování a projekty. Společné pro ně je, že vycházejí především z běžných životních situací a pobízejí řešitele k větší samostatnosti při vyhledávání informací v literatuře i na internetu, vymyšlení různých způsobů řešení úloh, experimentování i využití literárních schopností. K řešení zadaných problémů musí žáci používat vědomosti z různých vyučovacích předmětů, při pokusech uplatnit i své manuální dovednosti.

Co ve Fyzikálním nápadníku 1 najdete

Kapitoly **Délka, Objem, Hmotnost, Hustota, Čas, Teplota a Síla** obsahují v úvodu úlohy početní a problémové, řazené se vzestupnou obtížností. Dále pokračují náměty na jednoduché pokusy, které si žáci mohou provádět sami doma. Následují návrhy na laboratorní práce se stručnými návody a seznamy potřebných pomůcek. Některé laboratorní práce jsou koncipovány tak, aby uživatele sbírky pobízely k větší samostatnosti. Jejich zadání je proto volnější a volba postupu i pomůcek je součástí hledání řešení u prováděných pokusů a pozorování. Žáci jsou při provádění pozorování vedeni k jejich přehlednému zápisu. Na laboratorní práce navazují projekty, které lze provádět pod vedením vyučujících, nebo samostatně. Projekty mají dlouhodobější charakter, vyžadují většinou určitou přípravu, která nemusí být vždy jen z oblasti fyzikálních poznatků.

V kapitole **Grafy** jde o to, aby se žáci naučili orientovat v různých typech grafů, uměli z nich číst, interpretovat údaje a naučili se také grafy sestavovat. V závěru kapitoly řešitelé mohou pracovat i literárně a vymyslet ke grafům příběhy. Kapitola opět končí návodem na laboratorní práci a náměty na projekty.

V kapitole **Různé úlohy** jsou úlohy, které se týkají používaných fyzikálních veličin a jejich jednotek, se kterými se setkáme u nás i v zahraničí, v současnosti i minulosti. Řešitelé se podívají do historie jednotek, budou si lámat hlavu nad velkými osobnostmi fyziky.

Na závěr každé části jsou uvedeny výsledky úloh.

Komu je sbírka určena

Fyzikální nápadník je určen pro samostatnou práci zájemců o přírodní vědy ze základních škol i nižších ročníků víceletých gymnázií. Vyučující fyziky i matematiky (kap. Grafy) mohou sbírku použít k zadávání domácí práce žáků, pracovat s úlohami v hodinách nebo z těchto úloh sestavit prověrky učiva.

Naším cílem bylo dát inspiraci pro práci ve vyučování s netradičními úlohami. Publikaci vydalo nakladatelství Prométheus v září 2011.

Další plány

Fyzikální nápadník bude pokračovat dalšími dvěma díly. Druhý díl mohou zájemci očekávat v průběhu roku 2012. V jeho obsahu najdete úlohy z tématických celků Vlastnosti látek; Pohyb těles; Síly; Jednoduché stroje; Práce, výkon, energie, teplo; Mechanika kapalin a plynů.

Všem uživatelům přejeme hodně příjemných chvil strávených při domácím i školním bádání ve světě Fyzikálního nápadníku.

Literatura a další zdroje

- [1] KARÁSKOVÁ, V., MANDÍKOVÁ, D., KROUPOVÁ, B.: *Fyzikální nápadník 1. Sbíрка úloh pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 2011, 83 s.